

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BAYROG‘INING HIMOYA QILINISHINING HUQUQIY ASOSLARI

Tursunaliyev Mansur Maxpirali o‘g‘li,

O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti 1-bosqich kursanti

Annotatsiya: O‘zbekiston Respublikasi davlat bayrog‘ining himoya qilinishining huquqiy asoslari yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston Respublikasi davlat bayrog‘i, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, huquqiy asoslar.

Har qanday mustaqil davlatda bolgani singari, O‘zbekiston Respublikasi ham oliy davlat hokimiyat tomonidamn va asosiy qonund amustahkamlangan davlat ramzlari – Bayrog‘i , Gerbi va Madhiyasiga ega.Davlat ramzlarining mavjudligi O‘zbekistonning amalda yaqqol mustaqil ekanligini tasdiqlaydi.

Davlat ramzlari haqida gapirar ekanmiz , avvalo ,ularning mohiyati, nima uchun zarurligi va tarixiy kelib chiqishi ham bilib olish kerak .Shundagina ularning davlat hayotida tutgan o‘rni va ahamyati tushunarli bo‘ladi.

Davlat bayrog‘i – bu tasviriy qonun tomonidan |(ko‘pincha Konstitusiya bilan) o‘rnatiladigan, biror davlatning boshqa davlatlardan farqlovchi rasmiy belgi, nishondur. U davlat mustaqilligi, suverenteti ramzi hisoblanadi.Davlat bayroqlari, ularning rangi, tuzilishi va emblemalari o‘zboshimchalik bilkan, ixtiyoriy suratda belgilinmaydi. Ular ma‘lum ramziy ahamiyatga ega bo‘lishi kerak.

Davlat bayrog‘i davlat muassasalari,elchixonalar konsulliklar,missiyalar, bojxonalar va shu kabi idoralarning binosida ko‘tariladi. Elchixonalar konsulliklar,missiyalar, milliy bayramlar kuni o‘z davlatining bayrog‘ini osib qo‘yadilar.Davlat bayroqlari, shuningdek, halqaro konfrensiyalar ochilishida ,rasmiy marosim-uchrashuvlar vaqtida, xalqaro sport sovrinlari berilayotgan vaqtda va hakoza holat-larda ham ko‘tariladi.

O‘zbekiston Respublikasi davlat bayrog‘ining huquqiy asoslarining asosini tashkil etuvchi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 5-moddasi aynan davlat rmzlariga bag‘ishlangan bolib bunda:

O‘zbekiston Respublikasi qonun bilan tasdiqlanadigan davlat ramzlari – bayrog‘i, gerbi va madhiyasiga ega ¹

Mustaqil O‘zbekiston Respublikasining Davlat bayrog‘i 1991-yil 18-noyabrda Oliy Kengash tomonidan qabul qilingan qonun bilan tasdiqlangan. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat bayrog‘i tog‘risida”gi qonunga 1992, 1999, 2005 va 2010-yillarda qator qoshimcha va o‘zgartirishlar kiritilgan

Davlatimiz bayrog‘i muqaddas va daxlsizdir, u davlatimiz mustaqilligining ramziy belgisidir. Darhaqiqat O‘zbekiston respublikasi Davlat bayrog‘i to‘g‘risidagi qonunig 2- moddasida ko‘rsatilganidek, “O‘zbekiston Respublikasining Davlat bayrog‘i O‘zbekiston Respublikasi davlat suverenitetining ramzidir”.

Yuqoridagi qonunning 3-moddasiga binoan bayrog‘imiz xalqaro munosabatlarda O‘zbekiston Respublikasi-ning timsoli bo‘ladi. Binobarin bayrog‘imiz xalqaro maydonda O‘zbekiston Respublikasi delegatsiyalarining xorijiy davlatlarga safarlari chog‘ida, xalqaro tashkilotlarda, konfrensiyalarda, jahon korgazmalarida, sport musobaqalarda ko‘tarilib yurtimizni ulug‘laydi². O‘zbekiston Respublikasini Davlat bayrog‘i to‘g‘risidagi qonunda bayroq ko‘tariladigan joylar **va unning ko‘tarilish vaqtlari aniq va ravshan belgilab qo‘yilgan**. Qonunga binoan O‘zbekiston Respublikasining Davlat bayrog‘i O‘zbekiston Respublikasi prezidenti qarorgohlari, Oliy Majlis palatalari, Vazirlar Mahkamasi, respublika davlat boshqaruv organlari, Davlat xavfsizligi xizmati, Markaziy banki, Hisob palatasi, Markaziy saylov komissiyasi, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi va Vazirlar Kengashi, mahaliy davlat hokimiyati organlari, sudlar, prokuratura organlari, O‘zbekiston Respublikasi Diplomatik vakolatxonalari, konsullik muassasalari, shuningdek, xalqaro tashkilotlar huzridagi vakolatxonalari boshliqlarining xizmat xonalarda va O‘zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidab o‘tish punkutlarida doimiy ravishda ko‘tarilgan holda turadi.

Qonunda bayrog‘imiz yanna qnday hollarda ko‘tarilishi to‘g‘risida aniq belgilab qo‘yilgan. Bunga ko‘ra, bayram kunlarida-Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlash Kengashining, viloyatlar, tumanlar, shaharlar va hokimlarining qarorlari bilan belgilangan markaziy ko‘chalarda, maydonlarda, boshqa jamoat joylarida va ob‘yektlarda; saylovlar yoki referendum kunlarida – ovoz berish o‘tkazilayotgan binolar va xonalarda; xalqaro huquq normalariga, diplomatik protokol qoidalariga hamda vakolatxonalar hamda muassasalar joylashgan davlatning qonun hujjatlariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasining diplomatik vakolatxonalari, konsulik muassasalari, shuningdek, xalqaro tashkilotlar huzuridagi vakolatxonalar binolarida yoki hududlarida va transport vositalarida; xorijiy davlatlar davlat va hukumat boshliqlarining, boshqa rasmiy delegatsiyalarining xalqaro huquq normalariga, diplomatik protokol qoidalariga, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishining tasdiqlangan dasturiga muvofiq transport vositalarida, vokzallarda, ayraportlarda, yurish yo‘nalishi bo‘yicha va boshqa tashrif ob‘yektlarida; O‘zbekiston Respublikasi chempionatlarini, milliy terma komandalar ishtirokida xalqaro musobaqalarda orin olgan sportchilarni mukofotlash marosimlarini o‘tkazish vaqtida sport maydonlari-da ko‘tariladi.

O‘zbekiston Respublikasining Davlat bayrog‘i to‘g‘risidagi qonuning 4-moddasiga binoan O‘zbekiston Respublikasi Davlat bayrog‘ining – butun uzunligi

bo‘ylab o‘tgan to‘q moviy rang, oq rang va to‘q yashil rangli uchta endan tarkib tolgan to‘g‘ri tortburchak shakildagi matodir.

Bayroqning uzunligi 250 santimetrغا, kengligi 125 santimetrغا teng. Moviy rang, oq rang va yashil rangni enlarining kengligi bir xil. Har bir en 40 santimetrغا tengdir. Bayroqning o‘rtasidagi oq rangli ening chetlaridan kengligi 2,5 santimetrlik qizil hoshiyalar o‘tkazilgan.

Bayroqning yuqori qismidagi moviy rangli enning yuz tomoni va orq tomonida dastaga yaqin joyida oq rangli yangi oy va uning yonida 12 (o‘n ikkita) oq rangdagi besh qirrali yulduz tasvirlangan.

Yangi oy va yulduzlarning tasviri moviy rangli yuqori enining o‘rtasidan 70 x 30 santimetrغا teng to‘g‘ri tortburchakka sig‘adigan qilib jo‘ylashtirilgan¹.

Yangi oy vertikal holatda do‘ng tomoni dastaga qaratilgan, dastadan 20 santimetr masofada joylashtirilgan bo‘lib, diametri 30 santimetrli doiraga sig‘adi.

Yulduzlar diametri 6 santimetrlik doiraga sig‘adi. Doiralari orasidagi masofa 6 santimetr. Yulduzlar uzunasiga va tikkasiga quyadigan tartibda joylashadi: yuqori qatorda uchta, o‘rta qatorda to‘rtta va quyi qatorda beshta yulduz. Quyi qatordagi yulduzlar yangi oyning pastki uchidan 3,5 santimetr masofada joylashadi¹.

Ushbu qonunda Davlat bayrog‘i qayerlarda turishi korsatilgani kabi qachon qanday munosabatlar bilan qay vaqtda soat nechadan nechagacha, qanday tartibda ko‘tarilishi ham nazarda tutilgan.

Yuqorida sanab o‘tilgan holatlardan tashqariham davlat bayrog‘idan foydalanish mumkin faqatgina davlat manfaatlariga putur yetkazadigan va davlat bayrog‘ining tahqirlanishiga sabab bo‘ladi-gan holatlar bundan mustassno.

Missol uchun:

2021-yil qish faslida Toshkent ko‘chalarining birida harakatlanib ketayotgan “Spark” rusumli avtomobildan 1 yosh yigit tushub yuqorida turgan davlat bayrog‘ini tortib uzub olganligi bunga yaqol misol bolishi mumkin. Yanna shunday holatlardan korishimiz mumkinki fuqorolar tomonidan davlat ramzlariga hurmatsizlik, idoralarda turgan davlat bayrog‘larining bir ahvolga kelib qolganligi, unga hurmatsizlik holatlari afsuski uchrab ham turupti. Manashunday vaziyatlarda Davlat ramzlarining himoya qilinishining huquqiy asoslari borligi aynan biz huquqni muhofaza qiluvchi organlarga qol kelmoqda. Bunday qonunga zid harakatlar amalga oshirilgan paytda aynan O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksining 215-moddasi (**Davlat ramzlariga hurmatsizlik qilish**) asosida javobgarlik masalalari korib chiqiladi, unga kora:

O‘zbekiston Respublikasi yoki Qoraqalpog‘iston Respublikasining Davlat bayrog‘i, Davlat gerbi va Davlat madhiyasiga hurmatsizlik qilish²- Bazaviy hisoblash miqdorining 25 (yigirma besh) baravarigacha miqdorda jarima yoki uch yuz oltmish soatgacha majburiy jamoat ishlari yoxud uch yilgacha axloq tuzatish ishlar bilan jazolanadi.

Davlat bayrogʻini bosib tashlash, ularni uzush, yondirish, sindirish, ularga bulgʻovchi belgi, rasimlar yoki yozuvlar kiritish va h k lar kabi ularni kamsitishga qaratilgan, Oʻzbekiston Respublikasi fuqarolarining fuqarolik, vatanparvarlik yoki axloqiy tuygʻularini haqorat qiladigan faol harakatlarni sodir etganlik javobgarlika asos boʻladi.

Agarda fuqarolarga nisbatan zoʻrlilik ishlatish yoki u bilan qoʻrqitish yoʻli bilan jamiyatda yurush turush qoidalarini buzush, ommaviy joylarda Oʻzbekiston Respublikasi va Qoraqalpogʻiston Respublikasining davalt ramzlariga hurmatsizlik qilsih qoshimcha ravishda Jinoyat Kodeksining 277 – moddasi (Bezorilik) boycha kvalifikasiya qilinishi lozim

Foydalanilgan adabiyotlar:

Литература:

1. Махмудов Р. М., Ибрахимов А. Р. ҚАРБИЙ ХИЗМАТЧИ ВА ОФИЦЕРЛАРНИ БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИНГ МАЗМУНИ ВА МОҲИЯТИ //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Т. 19. – №. 1. – С. 143-146.
2. Махмудов Р. М., Хайдаров И. О. АХБОРОТ–ПСИХОЛОГИК ХАВФСИЗЛИКНИНГ ШАХСГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ВОСИТА ВА УСУЛЛАРИ //PEDAGOGS jurnali. – 2023. – Т. 28. – №. 1. – С. 30-33.
3. МАХМУДОВ Р. М., ЎҒЛИ Э. А. А. ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ҚАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИНГ ПРОФЕССИОНАЛ БЎЛИБ ШАКЛЛАНИШИГА КАСБИЙ БУЗИЛИШНИНГ САЛБИЙ ТАЪСИРИ //Journal of new century innovations. – 2022. – Т. 13. – №. 1. – С. 18-24.
4. Muratovich M. R., Abduraxmonovich Q. A. HUQUQBUZARLIKLARNING PROFILAKTikasi TO ‘G ‘RISIDAGI QONUN-JAMOAT TARTIBINI SAQLASHNING HUQUQIY ASOSI SIFATIDA //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Т. 10. – №. 1. – С. 216-225.
5. Махмудов Р. М. ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ТИЗИМИДА МУРАБИЙ-ҚАРБИЙ ХИЗМАТЧИ АЁЛЛАРНИ КАСБИЙ ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШДАГИ МЕТОДИК ИШЛАРИНИНГ ЎЗИГА ҲОСЛИГИ //PEDAGOGS jurnali. – 2023. – Т. 30. – №. 1. – С. 119-122.
6. Наркулов , А. К. у. (2023). ЗНАЧИМОСТЬ ПАТРУЛИРОВАНИЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА. *Innovative Development in Educational Activities*, 2(20), 239–243. Retrieved from <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1763>
7. НАРКУЛОВА И. THE USE OF COMPUTER LINGUODIDACTICS IN THE PROCESS OF TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE //Social sciences.
8. Наркулова И. Р. К. ОБУЧАЮЩАЯ ПРОГРАММА «РУССКИЙ ЯЗЫК ДЛЯ ВОЕННЫХ ЮРИСТОВ» КАК ОДИН ИЗ КОМПОНЕНТОВ

- МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ (НА ПРИМЕРЕ КУРСАНТОВ ВЫСШИХ ВОЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН) //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 3. – С. 225-233.
9. кизи Наркулова И. Р. ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КУРСАНТОВ-БИЛНГВОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ //Educational Research in Universal Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 185-193.
10. Narkulova , I. R. qizi. (2023). THE METHODOLOGY OF USING SONGS IN TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Innovative Development in Educational Activities, 2(20), 222–232. Retrieved from <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1761>
11. Наркулова Индира Рустам кизи МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПЕСЕН ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ В ВЫСШИХ ВОЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ // ORIENSS. 2023. №9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-ispolzovaniya-pesen-pri-obuchenii-russkomu-yazyku-kak-inostrannomu-v-vysshih-voennyh-obrazovatelnyh-uchrezhdeniyah> (дата обращения: 15.11.2023).
12. Narkulova I. R. Verbs of perception in Russian and the ways of their teaching to cadets of higher military educational institutions //International journal of conference series on education and social sciences (Online). – 2022. – Т. 2. – №. 8.
13. Ёкубова И. Р. Формирование профессиональной компетентности тюркоязычных студентов при обучении русскому языку как иностранному (на примере авторской интерактивной программы «Русский язык для военных юристов») //II Международный конгресс «Языковая политика стран Содружества Независимых Государств (СНГ)». – 2021. – С. 207-209.
14. Наркулова И. Р. СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ВАРИИРОВАНИЕ ЗАИМСТВОВАНИЙ (НА МАТЕРИАЛЕ СЛОВАРЯ СИ ОЖЕГОВА) //INTERNATIONAL CONFERENCES. – 2022. – Т. 1. – №. 10. – С. 7-9.
15. Астанов Ш. Ш. РОЛЬ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ СТРАН СНГ //ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-ҚИСМ. – С. 136.
16. Ашуров Р. Р. ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РЕЧИ ВОЕННОГО ЮРИСТА Ёриев Озодбек Ойбек ўғли //ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-ҚИСМ. – С. 34.
17. АМАНБАЕВ Ж. А., НАРКУЛОВА И. Р. К. Технология организации самостоятельной работы в высших военных образовательных заведениях

Республики Узбекистан //МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ Учредители: ООО" Издательство Молодой ученый". – 2022. – №. 23. – С. 136-139.

18. Наркулова И. Р. К. Профессионально-ориентированное обучение русскому языку курсантов юридического профиля на основе интерактивной программы //Science and Education. – 2023. – Т. 4. – №. 2. – С. 1348-1352.

19. Закирова А. О., Наркулова И. Р. Қ. Роль русского языка в работе сотрудников органов внутренних дел //Science and Education. – 2023. – Т. 4. – №. 1. – С. 737-740.

20. Наркулов А. К. У. Роль правоохранительных органов и общественных организаций в сфере обеспечения общественного порядка (на примере США) //Science and Education. – 2023. – Т. 4. – №. 2. – С. 1615-1620.

